

ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 37:37.011.3-501:[811.581+811.531+811.512.161]:001.82-029:94(045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2025-20.1>

СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЇ ВЧИТЕЛЯ СХІДНИХ МОВ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ

БУЗДУГАН ОЛЕНА АНАТОЛІВНА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри германських і східних мов та методики їх навчання
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
lana.b1905@gmail.com
orcid.org/0000-0002-6350-2986

У статті розглядається питання становлення професії вчителя східних мов, а саме: автором визначені етапи й основні чинники, які сприяли розвитку цієї професії. Мета статті – дослідити історичні передумови становлення професії вчителя східних мов, здійснити аналіз історичних етапів її становлення крізь призму наукових здобутків кожного історичного розрізу століття. Ключовими чинниками, що вплинули на зародження та розвиток професії вчителя східних мов в Україні, визначено торговельно-економічні зв'язки, політико-дипломатичні відносини, культурний обмін і вплив, розвиток науки й освіти, зростання значення міжнародного співробітництва та культурного обміну в сучасному світі. З метою ширшого аналізу історичних аспектів становлення професії вчителя східних мов викладено матеріал із теоретичних основ виокремлення сходознавства в окрему наукову галузь. Розглянуто сутність та взаємозв'язок між поняттями «сходознавство», «орієнталістика», «орієнталізм». Розкрито напрями, на які орієнталісти традиційно поділяють сходознавство, серед яких: дослідження класичного Сходу та дослідження сучасного Сходу. Визначено значення професії вчителя східних мов і фахівця-сходознавця для розвитку сходознавства та поширення знань про культуру країн Сходу. Зазначено, що хоча це й різні професії, вони тісно пов'язані між собою та вимагають глибокої підготовки. Встановлено, що в Україні правова база є сприятливою для організації викладання та вивчення іноземних мов (у тому числі східних мов) у закладах освіти загалом та в закладах вищої освіти зокрема. Визначено освітні заклади, які готують фахівців зі східних мов для різних сфер діяльності, як-от освіта, наука, переклад, міжнародні відносини, бізнес і туризм.

Ключові слова: *сходознавство, орієнталістика, фахівець-сходознавець, учитель східних мов, аналіз історичних етапів.*

Постановка проблеми. Зростання геополітичної та економічної ролі країн Сходу на сучасному етапі розвитку нашої держави, потреба в кваліфікованих перекладачах і фахівцях з міжкультурної комунікації, розвиток освітнього та культурного обміну, виникнення потреб ринку праці зумовили необхідність підготовки вчителів східних мов в Україні.

У сучасному світі країни Азії та Близького Сходу відіграють все більш значущу роль у світовій економіці, політиці та культурі. Розвиток торговельних, економічних і культурних зв'язків України з цими країнами зумовлює потребу у фахівцях, які володіють східними

мовами та розуміють культурні особливості цих регіонів. Розширення міжнародних контактів потребує наявності кваліфікованих перекладачів, гідів-перекладачів, фахівців з міжнародних відносин, які володіють східними мовами. Отже, підготовка вчителів східних мов є важливим елементом у створенні кадрового потенціалу для забезпечення ефективної комунікації та співпраці з країнами Сходу. Збільшення кількості освітніх і культурних обмінів між Україною та країнами Сходу створює потребу у вчителях, які можуть забезпечити якісне викладання східних мов в українських освітніх закладах, а також сприяти міжкультурному діалогу та порозумінню,

адже вивчення східних мов і культур сприяє збагаченню освітнього та культурного простору України, розширенню світогляду громадян, розвитку міжкультурної толерантності та поваги до інших культур. Таким чином, на ринку праці зростає попит на фахівців-сходознавців у різних сферах, як-от туризм, бізнес, міжнародна торгівля, дипломатія, журналістика та інші. Тож підготовка вчителів східних мов сприяє забезпеченню ринку праці кваліфікованими кадрами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням розвитку сходознавства в Україні, формуванню гуманістичного мислення присвячено дослідження Г. Балабанова, М. Бастуна, А. Гончаренка. Психолого-педагогічні аспекти підготовки майбутніх філологів-сходознавців досліджували К. Довбня, Л. Журба, А. Пак, О. Попова, В. Порошина, В. Федина, Г. Церетелі. Вплив взаємозалежності психологічних та лінгвістичних здібностей студентів, роль внутрішньої, зовнішньої позитивної і зовнішньої негативної мотивації на процес становлення фахівця-сходознавця вивчали Є. Спіцин, О. Сушицький. Питання методики викладання східних мов розглянуто в дослідженнях О. Асадчих, Л. Смовженко.

Мета статті – дослідити історичні передумови становлення професії вчителя східних мов, здійснити аналіз історичних етапів її становлення крізь призму наукових здобутків кожного історичного розрізу століття.

Виклад основного матеріалу. Із здобуттям Україною незалежності розпочався активний процес формування нової моделі міждержавних відносин. В умовах розбудови й утвердження як України, так і близьких і далеких сусідніх держав виникла потреба об'єктивно дослідити складний процес налагодження й розвитку двосторонніх відносин як з європейськими країнами, так і з країнами Сходу. Взаємовигідне співробітництво в кожному напрямі тим чи іншим чином викликало появу мовного питання, що, зі свого боку, спричинило потребу в спеціалістах, готових вирішити це питання.

Історичні умови розвитку нашої держави у взаємодії зі східними народами зумовили економічні, географічні й політичні передумови

виникнення та розвитку інтересу до цих народів і появи науки сходознавства.

Сходознавство – відносно нова галузь науки в Україні – повноцінно існує лише протягом двадцяти останніх років, проте розвивається динамічно і плідно. Щороку зростає кількість спеціалістів і поширюється коло досліджень, посилюється державний попит [12, с. 3]. За період становлення незалежної державності воно набуло значного розвитку в Україні, що підтверджується поширенням різних спеціальностей у цій галузі в багатьох закладах вищої освіти та запровадженням в освітніх програмах освітніх компонент відповідного напрямку.

Дослідження в цьому напрямі зумовлюють потребу у формуванні професійної підготовки: спеціалістів-філологів-сходознавців (викладачів і перекладачів) перської, арабської, японської, китайської, корейської, турецької мов, хінді; спеціалістів з міжнародних справ, політологів з глибокими знаннями та вільним володінням іноземними мовами з метою присвоєння кваліфікації перекладача; дипломатів-фахівців за напрямками: міжнародні відносини (освіта), менеджмент зовнішньоекономічної діяльності; сходознавців, культурологів, країнознавців та істориків [22, с. 34].

У дослідженні В. Фединої розвиток сходознавства в Україні пов'язується з відкриттям класів у школах, сходознавчих факультетів, закладів вищої освіти, які готують фахівців зі сходознавства. З 80-х років минулого століття в Україні відновлено підготовку фахівців-сходознавців у Львівському національному університеті імені Івана Франка, Національному університеті «Львівська політехніка», Київському національному лінгвістичному університеті, Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Київському університеті «Східний світ», Національному університеті «Києво-Могилянська академія», Краматорському економіко-гуманітарному інституті, Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара, Таврійському національному університеті імені В. І. Вернадського (м. Сімферополь), Інституті сходознавства і міжнародних відносин «Хар-

ківський колегіум», Українсько-арабському інституті міжнародних відносин і лінгвістики імені Аверроеса та ін. [13].

Соціальна ситуація, що склалась, якісно по-новому ставить проблему підготовки фахівців-сходознавців, потребує наукового переосмислення цінностей системи, формування професійної компетентності викладача, актуалізує пошук оптимальних форм цього процесу в період навчання у вищому закладі освіти [14, с. 441].

За результатами аналізу наукових досліджень простежується, що поняття «вчитель східних мов» і «фахівець-сходознавець» тісно пов'язані між собою, але вони не виключають одне одного і не є взаємозамінними. Обидва терміни стосуються галузі вивчення та викладання східних мов і культур, але вони мають різні значення та сфери використання.

Перш ніж дати визначення цим поняттям, варто визначити поняття «сходознавство», оскільки саме розуміння цього поняття в сучасних умовах визначатиме характер нашого дослідження.

Історія розвитку сходознавства в Україні викликає професійний інтерес багатьох науковців. Важливої уваги заслуговує фундаментальна праця Е. Циганкової «Сходознавчі установи в Україні» [18], у якій висвітлено розвиток орієнталістичної думки на українських територіях. Ця ж дослідниця присвятила свої роботи розвідкам, присвяченим сходознавчому доробку А. Ю. Кримського [17] та Української академії наук [16], діяльності Всеукраїнської наукової асоціації сходознавства, зокрема, її Харківського центру [15]. Всеукраїнська наукова асоціація сходознавства виступає об'єктом дослідження і в роботі І. Чернікова [20], який також представляє власну думку стосовно ролі часопису «Східний світ» у контексті розвитку вітчизняної орієнталістики [19]. Ґрунтовним досвідом дослідження в розвитку українського сходознавства є бібліографічний словник «Сходознавство і візантологія в Україні в іменах» [12]. У науковому доробку С. Кіржаєва та В. Ульяновського – студії української орієнталістики 1920–1930-х років, а саме збірник «Україна і Схід» [2].

Сходознавство, орієнталістика – комплекс наук, що досліджують історію, мови, літератури, філософію, мистецтво, пам'ятки духовної і матеріальної культури, економіку та соціально-політичний устрій країн Азії та Північної Африки, а також народів східного походження на теренах Східної і Центральної Європи [6]. Також у наукових довідках можна зустріти термін «орієнталізм», на який звернув особливу увагу американсько-ліванський дослідник Едвард В. Саїд. У своєму контр-оверсійному дослідженні «Орієнталізм» він спочатку вживає цей термін переважно щодо живопису. Так називалися твори, у яких європейські художники відображали життя Сходу, його пейзажі, мешканців. У цих творах обов'язково містилися елементи екзотики, відмінності від європейського життя [10]. Як заявляє Ю. Кочубей у своєму дослідженні, «орієнталізм» – це не орієнталістика, не комплекс знань про Схід, не наука про Схід, не аналіз впливів-взаємовпливів, зв'язків-взаємозв'язків. «Орієнталізм» для нас – це сприйняття Сходу в європейській цивілізації і відтворення цього сприйняття в науці, мистецьких творах і в літературі на основі невірних, хоча й історично-обумовлених, уявлень, що склалися в минулі часи» [4, с. 134]. Визначення терміна «сходознавець» дається через визначення поняття «сходознавство», «орієнталістика»: орієнталіст – фахівець зі сходознавства [11]. Тож основною функцією фахівця-сходознавця є всебічне вивчення країн Сходу, їх історії, культури, мов, літератури, релігії, філософії, економіки, політики тощо. Такі фахівці мають володіти глибокими знаннями однієї чи кількох іноземних мов, у тому числі східної, аналітичними здібностями, вміннями працювати з науковими джерелами, проводити дослідження, писати наукові роботи. Вони орієнтовані на наукову діяльність і поглиблене вивчення різних аспектів східної культури.

Професія вчителя східних мов, як і фахівця-сходознавця, також є важливою для розвитку сходознавства та поширення знань про культуру країн Сходу. Незважаючи на те що це різні професії, вони тісно пов'язані між собою та потребують глибинної підготовки.

Виникнення професії вчителя східних мов в Україні має свою історію, яка тісно пов'язана з культурними, політичними й економічними зв'язками України зі Сходом. Хоча важко визначити точну дату її народження, можна виділити кілька періодів і основних чинників, які сприяли розвитку цієї професії. Період від Давніх часів до Середньовіччя став важливим у цьому процесі через формування торговельних шляхів. Через територію сучасної України з давніх часів проходили важливі торговельні шляхи, зокрема Шовковий шлях, який з'єднував Європу та Азію. Згідно з історичними даними, 2400 років тому сучасна Миколаївська область була частиною Великого шовкового шляху з міста Чанань – столиці Західної Хань через Памір, Центральну та Західну Азію до Східного Середземномор'я [1, с. 17–18]. Великий шовковий шлях став каналом не лише для торговельного обміну, а й для обміну технологіями та художніми техніками. Це сприяло контактам з різними культурами та мовами, зокрема зі східними. Хоча немає прямих доказів існування вчителів східних мов у цей період, потреба в перекладачах і людях, знайомих зі східними мовами, безумовно, існувала. Вплив східних культур на територію України простежується в різних сферах, як-от мистецтво, релігія та література. Наприклад, деякі дослідники вказують на вплив ісламської культури на формування української орнаментики, що складається з перетинання й переплетення стилізованих рослинних мотивів і різних геометричних фігур. Трохи пізніше в українській мові з'являється назва «китайка» (шовкова червона хустина), китайське коріння якої не викликає сумніву [5]. Цей культурний обмін також міг сприяти поширенню знань про східні мови.

Орієнталісти традиційно поділяють сходознавство на два напрями: дослідження класичного Сходу та дослідження сучасного Сходу. Дослідження класичного Сходу фокусуються на вивченні стародавніх цивілізацій, мов, літератури, релігії, філософії, мистецтва та історії країн Сходу в період античності та середньовіччя, що фактично охоплює період від античних часів до початку Нового часу.

Епоха XVI–XVIII ст. Дослідження сучасного Сходу спрямовані на вивчення сучасних політичних, економічних, соціальних і культурних процесів у країнах Сходу, їх міжнародних відносин, сучасних мов, літератури, мистецтва. Охоплює період від Нового часу до наших днів.

Новий час (XVII–XIX ст.) ознаменувався зміцненням політико-дипломатичних відносин між Україною (у складі Російської імперії) та східними країнами, як-от Османська імперія, Персія та Китай, що призвело до потреби у спеціалістах, які знали східні мови. У цей період з'являються перші згадки про вивчення східних мов у навчальних закладах. У XIX столітті сходознавство активно розвивалось у Європі, у тому числі в Україні. У цей час в університетах відкриваються кафедри східних мов, де готували фахівців-сходознавців, які згодом могли навчати східним мовам.

У радянський період (XX ст.) вивчення східних мов набуло особливого значення у зв'язку з політичними й економічними інтересами СРСР у країнах Сходу. У той час було створено ряд факультетів, де готували фахівців зі східних мов для роботи в таких галузях, як зовнішня торгівля, дипломатія і розвідка.

З проголошенням незалежності України інтерес до східних мов не зник, а, навпаки, набув нового значення. Розвиток міжнародних зв'язків, економічне співробітництво з країнами Сходу, культурний обмін і туризм – усе це сприяло зростанню попиту на фахівців зі східних мов. Тож ключовими чинниками, що вплинули на зародження та розвиток професії вчителя східних мов в Україні вважаємо торговельно-економічні зв'язки, політико-дипломатичні відносини, культурний обмін і вплив, розвиток науки й освіти, зростання значення міжнародного співробітництва та культурного обміну в сучасному світі.

Сьогодні в Україні існує ряд університетів і закладів освіти, де вивчаються східні мови: Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», у якому готують учителів і перекладачів китайської та корейської мов; Київський національний університет імені Тараса Шевченка, який випускає

фахівців з азербайджанської, гагаузької та турецької мов; Київський національний лінгвістичний університет, де навчаються майбутні спеціалісти в галузі китайської, корейської, японської та турецької мов; Київський університет імені Бориса Грінченка готує вчителів і перекладачів японської та китайської мов; Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, у якому навчаються майбутні фахівці-китайознавці; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна готує фахівців з китайської мови в галузі освіти та навчання. Ці освітні заклади готують фахівців зі східних мов для різних сфер діяльності, як-от освіта, наука, переклад, міжнародні відносини, бізнес і туризм.

В Україні правова база є сприятливою для організації викладання та вивчення іноземних мов (у тому числі східних мов) у закладах освіти загалом і в закладах вищої освіти зокрема. Відповідно до частини 4 статті 10 Конституції України, держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування [3].

Основи державної мовної політики України викладені в Законі України «Про засади державної мовної політики». Відповідно до пункту 2 статті 5 зазначеного Закону, у здійсненні державної мовної політики Україна дотримується таких цілей і принципів: підтримання і розвиток культурних взаємин між різними мовними групами (підпункт 4); забезпечення умов для вивчення української мови як державної, регіональних мов або мов меншин, інших мов і викладання цими мовами з урахуванням стану кожної мови на відповідних рівнях освіти в державних і комунальних навчальних закладах (пункт 5); розвиток міжнародного обміну з питань, що охоплюються цим Законом, стосовно мов, які використовуються у двох або декількох державах (пункт 7); застосування принципу плюрилінгвізму, за якого кожна особа в суспільстві вільно володіє кількома мовами, на відміну від ситуації, коли окремі мовні групи володіють тільки своїми мовами (пункт 9). Вільний вибір мови навчання, як зазначено в частині 1 статті 20 цього Закону, є невід'ємним правом громадян України, яке реалізується в

рамках цього Закону, за умови обов'язкового вивчення державної мови в обсязі, достатньому для інтеграції в українське суспільство. Частина 4 цієї статті встановлює, що державні й комунальні навчальні заклади у встановленому порядку створюють окремі класи, групи, у яких навчання ведеться іншою мовою, ніж у навчальному закладі загалом, за наявності достатньої кількості відповідних заяв про мову навчання від учнів (для неповнолітніх – від батьків або осіб, які їх замінюють), студентів відповідно до законодавства України про освіту. Пунктом 5 зазначеної статті передбачено, що з метою підтримання нечисленних мовних груп у передбаченому законом порядку встановлюються нормативи формування малокомплектних навчальних закладів, класів, груп і забезпечуються умови для їх функціонування [8]. Таким чином, державна мовна політика України ґрунтується на загально визначених цивілізованих стандартах, які передбачають можливість вільного опанування громадянами України будь-яких іноземних мов, у тому числі в закладах освіти [21, с. 233]. Основним нормативним актом, що регулює освітню діяльність, є Закон України «Про освіту». Згідно з пунктом 3 статті 7 зазначеного Закону, держава забезпечує вивчення англійської мови та сприяє вивченню інших мов міжнародного спілкування в закладах освіти незалежно від форми власності [9].

Основним законом, що регулює діяльність закладів вищої освіти, є Закон України «Про вищу освіту». Частина 2 статті 48 Закону України «Про вищу освіту» встановлює, що з метою створення умов для міжнародної академічної мобільності заклад вищої освіти має право прийняти рішення про викладання однієї або декількох дисциплін англійською та/або іншими іноземними мовами, забезпечивши при цьому знання здобувачами вищої освіти відповідної дисципліни державною мовою. Частина 3 зазначеної статті гарантує, що заклади вищої освіти або їх структурні підрозділи, утворені на території України іноземними державами, а також вищі навчальні заклади України приватної форми власності мають право вільного вибору мови навчання із забезпеченням при цьому вивчення особами,

які навчаються в таких закладах, державної мови як окремої навчальної дисципліни [7].

Таким чином, українське законодавство передбачає наявність усіх необхідних нормативно-правових актів для вивчення іноземних мов у закладах освіти різних рівнів, у тому числі східних мов. Реалізація цієї норми закону покладена саме на вчителя східних мов, що і зумовлює потребу в їхній підготовці.

Висновки. Отже, зародження професії вчителя східних мов в Україні – це тривалий процес, що відображає історію взаємодії України зі Сходом. Ця професія залишається важливою та затребуваною і в сучасному світі, відіграючи ключову роль у розвитку міжнародних відносин і культурного обміну.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо в дослідженні методів та підходів до підготовки майбутніх учителів східних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Величко В. В. З часів Великого Шовкового шляху. *Політика і час*, 2002. № 2. С. 17–21.
2. Кіржаєв С., Ульяновський В. Причинок до студій української орієнталістики 1920–1930-х років. *Незнаний збірник «Україна і Схід»*. Україна в минулому. Київ; Львів, 1993. Вип. 4. С. 77–89.
3. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 09.02.2025).
4. Кочубей Ю. До специфіки українського орієнталізму. *Східний світ*, 1996. № 2. С. 134–139.
5. Литвин В. Україна і Китай в історичних зв'язках. *Голос України*. Київ : Верховна Рада України, 2004. 20 березня (№ 53). С. 4–5.
6. Матвеева Л. В. Сходознавство, орієнталістика. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Skhodoznavstvo> (дата звернення: 16.01.2025).
7. Про вищу освіту : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 09.02.2025).
8. Про засади державної мовної політики : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17#Text> (дата звернення: 09.02.2025).
9. Про освіту : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 09.02.2025).
10. Саїд Е. Орієнталізм / пер. з англ. В. Шовкун. Київ : Основи, 2001. 511 с. URL: <https://kompas.co.ua/nauka-osvita/7331-oriyentalizm-edvard-vadi-sayid.html>
11. Словник української мови: в 11 т. / гол. ред. І. К. Білодід. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 9 / ред. тому І. С. Назарова та ін. 1978. 916 с. URL: <http://sum.in.ua/p/9/898/1> (дата звернення: 16.01.2025).
12. Сходознавство і візантологія в Україні в іменах : біобібліографічний словник / упоряд.: Е. Г. Циганкова, Ю. М. Кочубей, О. Д. Василюк; редкол.: Матвеева Л. В. (голов. ред.) [та ін.]. Київ : Ін-т сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАНУ, 2011. 260 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0007864.
13. Федина В. С. Формування професійної компетентності у майбутніх фахівців-сходознавців : автореф. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 2009. 22 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0409U001782>.
14. Федина В. С. Підготовка фахівців-сходознавців в умовах інтеграції й демократизації вищої освіти в Україні. *Другий Український педагогічний конгрес*. Львів, 2006. С. 439–449. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0-%D1%84%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B2%D1%86%D1%96%D0%B2.doc>
15. Циганкова Е. Всеукраїнська наукова асоціація сходознавства. Харківський центр. *Східний світ*, 2000. № 2. С. 63–83.
16. Циганкова Е. До 80-річчя ВУНАС. *Східний світ*, 2006. № 3. С. 86–95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/SkhS_2006_3_10.
17. Циганкова Е. Сходознавство в Українській академії наук. А. Ю. Кримський. *Східний світ*, 2008. № 3. С. 48–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/SkhS_2008_3_6.
18. Циганкова Е. Сходознавчі установи в Україні. Радянський період. Київ, 2007. 290 с.
19. Черніков І. «Східний світ» як втілення традицій і досягнень Українського сходознавства. До історії часопису в 1927–1931 рр. *Східний світ*, 1999. № 1–2. С. 321–325. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001328500>.

20. Черніков І. Всеукраїнська наукова асоціація сходознавства (1926–1931). *Український історичний журнал*. Київ, 1991. Вип. 2. № 360. С. 31–38.
21. Чжу Цзінтао Викладання китайської мови у закладах вищої освіти України: проблеми і перспективи. *Витоки педагогічної майстерності. Журнал Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка*. Полтава, 2024. Випуск 33. С. 232–237. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2024.33.310084>.
22. Oskina N.O. Professional training of a bachelor of oriental studies at a pedagogical university. *Наука і освіта: науково-практичний журнал*, 2016. № 10. С. 34–38. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2017.116541>.

FORMATION OF ORIENTAL LANGUAGE TEACHING PROFESSION: RETROSPECTIVE ANALYSIS

BUZDUGAN OLENA ANATOLIIVNA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of German and Oriental Languages and the Methods of their Teaching
The state institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky"

Introduction. *The article deals with the issue of formation of the profession of a teacher of oriental languages, namely: the author identifies the stages and main factors that contributed to the development of this profession.*

Purpose. *The primary objective of this research is to study the historical background of the profession of oriental language teacher, to analyze the historical stages of its formation through the prism of scientific achievements of each historical period of the century.*

Methods. *To achieve this purpose, a set of methods was used: analysis, synthesis, comparison, systematization, generalization of theoretical material.*

Results. *The essence and interrelation between the concepts of "oriental studies", "orientalistics", "orientalism" have been considered. The directions into which Orientalists traditionally divide Orientalism have been revealed. The legal framework regarding the organisation of teaching and learning of foreign languages (including Oriental languages) in educational institutions in general and in institutions of higher education in particular has been studied.*

Originality. *Scientific relevance is connected with identifying the key factors that influenced the formation and development of the profession of a teacher of oriental languages, namely: trade and economic relations, political and diplomatic relations, cultural exchange and influence, development of science and education, and the growing importance of international cooperation and cultural exchange in the modern world. Educational institutions that train specialists in oriental languages for various fields of activity, such as education, science, translation, international relations, business and tourism, have been identified.*

Conclusions. *The findings of the study suggest that the emergence of the profession of oriental language teacher in Ukraine is a long process that reflects the history of Ukraine's interaction with the East. This profession remains important and in demand in the modern world, playing a key role in the development of international relations and cultural exchange. Prospects for further research are seen in the study of methods and approaches to the training of future teachers of oriental languages.*

Key words: *oriental studies, orientalistics, orientalist specialist, teacher of oriental languages, analysis of historical stages.*

REFERENCES

1. Velychko, V.V. (2002). Z chasiv Velykoho Shovkovoho shliakhu. [Since the times of the Great Silk Road]. *Polityka i chas*, 2, 17–21.
2. Kirzhaiev S., Ulianovskiy, V. (1993). Prychynok do studii ukrainskoi oriientalistyky 1920–1930-kh rokiv [Reasons for studying Ukrainian Orientalism in the 1920s and 1930s.]. *Neznanyi zbirnyk "Ukraina i Skhid"*. *Ukraina v mynulomu*, 4, 77–89.
3. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (accessed: 09.02.2025).
4. Kochubei, Yu. (1996). Do spetsyfyky ukrainskoho oriientalizmu [To the specifics of Ukrainian Orientalism]. *Skhidnyi svit*, 2, 134–139.
5. Lytvyn, V. (2004 March 20). Ukraine and China in Historical Connections [Ukraine and China in historical ties]. *Voice of Ukraine*, 53, 4–5.

6. Matvieieva, L.V. Skhodoznavstvo, oriientalistyka [Oriental studies, orientalism]. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Skhodoznavstvo> (accessed: 16.01.2025).
7. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy [On Higher Education: Law of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (accessed: 09.02.2025).
8. Pro zasady derzhavnoi movnoi polityky: Zakon Ukrainy [On the Principles of State Language Policy: Law of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17#Text> (accessed: 09.02.2025).
9. Pro osvitu: Zakon Ukrainy [On Education: Law of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (accessed: 09.02.2025).
10. Said, E. (2001). Oriientalizm [Orientalism]. In V. Shovkun (Trans.), 511 p. URL: <https://kompas.co.ua/nauka-osvita/7331-oriientalizm-edvard-vadi-sayid.html>.
11. Bilodid, I.K. (Ed.). (1978). Slovyk ukrainskoi movy [Ukrainian language dictionary] (Vol. 9), 898 p. URL: <http://sum.in.ua/p/9/898/1> (accessed: 16.01.2025).
12. Tsyhankova, E.H. (Ed.). (2011). Skhodoznavstvo i vizantolohiia v Ukraini v imenakh: biobibliografichni slovnyk [Oriental Studies and Byzantology in Ukraine in Names: Biobibliographic Dictionary]. 260 p. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0007864.
13. Fedyna, V.S. (2009). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti u maibutnikh fakhivtsiv-skhodoznavtsiv [Formation of professional competence in future orientalists]. *Extended abstract of candidate's thesis*, 22 p. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0409U001782>.
14. Fedyna, V.S. (2006). Pidhotovka fakhivtsiv-skhodoznavtsiv v umovakh intehtratsii y demokratyzatsii vyshchoi osvity v Ukraini [Training of Oriental Studies Specialists in the Context of Integration and Democratization of Higher Education in Ukraine]. *Druhyi Ukrainskyi pedahohichnyi konhres*, p. 439–449. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0-%D1%84%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B2%D1%86%D1%96%D0%B2.doc>.
15. Tsyhankova, E. (2000). Vseukrainska naukova asotsiatsiia skhodoznavstva. Kharkivskyi tsentr [All-Ukrainian Scientific Association of Oriental Studies. Kharkiv Center]. *Skhidnyi svit*, 2, 63–83.
16. Tsyhankova, E. (2006). Do 80-richchia VUNAS [To the 80th anniversary of VUNAS]. *Skhidnyi svit*, 3, 86–95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/SkhS_2006_3_10.
17. Tsyhankova, E. (2008). Skhodoznavstvo v Ukrainskii Akademii Nauk. A.Yu. Krymskyi [Oriental Studies in the Ukrainian Academy of Sciences. A.Yu. Krymskyi.]. *Skhidnyi svit*, 3, 48–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/SkhS_2008_3_6.
18. Tsyhankova, E. (2007). Skhodoznavchi ustanovy v Ukraini. Radianskyi period [Oriental Studies Institutions in Ukraine. Soviet Period]. 290 p.
19. Chernikov, I. (1999). “Skhidnyi svit” yak vtillennia tradytsii i dosiahnen Ukrainskoho skhodoznavstva. Do istorii chasopysu v 1927–1931 rr. [“Oriental World” as the embodiment of the traditions and achievements of Ukrainian Oriental Studies. To the history of the journal in 1927–1931]. *Skhidnyi svit*, 1–2, 321–325. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001328500>.
20. Chernikov, I. (1991). Vseukrainska naukova asotsiatsiia skhodoznavstva (1926–1931) [All-Ukrainian Scientific Association of Oriental Studies (1926–1931)]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*, 2 (360), 31–38.
21. Chzhu Tszintao (2024). Vykladannia kytaiskoi movy u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy: problemy i perspektyvy [Teaching Chinese in institutions of higher education in Ukraine: problems and prospects]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti: Zhurnal Poltavskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni V.H. Korolenka*, 33, 232–237. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2024.33.310084>.
22. Oskina, N.O. (2016). Professional training of a bachelor of oriental studies at a pedagogical university. *Nauka i osvita*, 10, 34–38. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2017.116541>.